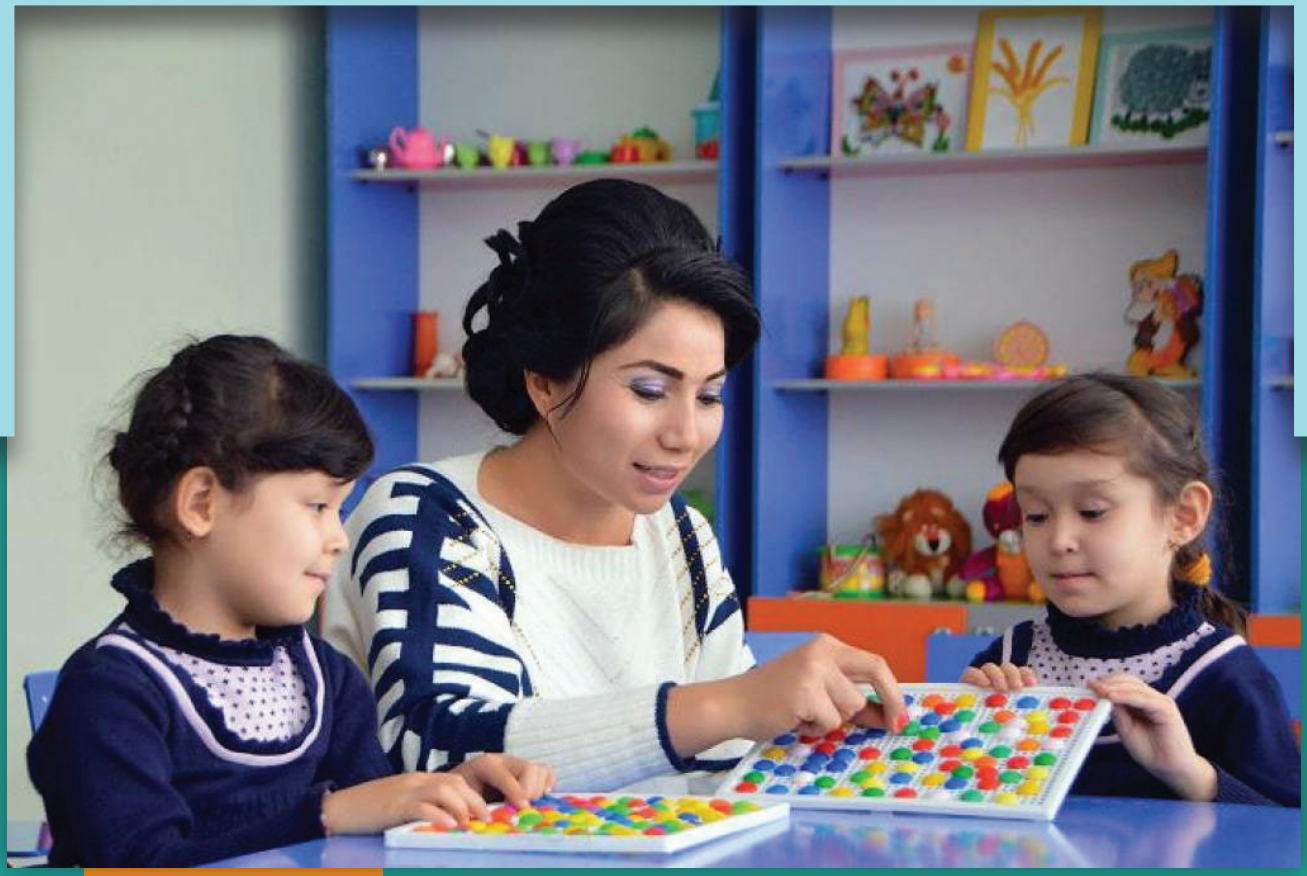
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№11(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 244 sahifa,
9-noyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi,
Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDİTORİAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Fortepiano ijroçiligida nota öqiş va musiqiy savodxonlikni rivojlantiriş 10
Burxonova Gulrux Umrzakovna

Autizm spektri buzilişi bölgan bolalarni korreksion-pedagogik qöllab-quvvatlaş: individual ehtiyojlar va amaliy yeçimlar 15
Nazokat Abidova Kutbiddinovna

Ixtisoslik fanlarini öqitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasini taşkil etişning nazariy asoslari 20
Kurbanov Aziz Teshavoyeviç

Jazoni ötab qaytgan onalar reintegratsiyasida onalik identifikatsiyasi va ota-ona–farzand munosabatlarini tiklaşning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 25
Samatova Dilrabo Yusufovna

Nutqiy va nutqiy bölmagan tovuşlarni idrok etişni rivojlantiruvçi öyin texnologiyalari 30
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Işxodjayevna

Umumiy örta va professional ta'lim tizimida ösmirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasida psixolog va pedagoglar hamkorligi 35
Sulaymanova Dildora Kodirovna, Hamidova Volida Utkirjon qizi, Nigora Axmedova

Bölajak öqituvçilarning kasbiy mahoratini rivojlantirişda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalaniş 40
Xolbayeva Dildora Azizovna

Katta maktabgaça yoşdagi bolalar nutqini rivojlantirişda xorijiy tajriba asosida mnemonik jadvallardan foydalaniş samaradorligi 46
Abdulazizova Kamolaxon Abdurazzoq qizi

Innovatsion yondaşuv asosida bölajak öqituvçilarning huquqiy madaniyatini rivojlantiriş 51
Muxamadiyev Dilşod Aslitdinoviç

Dialektal frazemalarning uslubiy böyoqdorligi va ekspressiv-baholaş xususiyatlarining qiyosiy-statistik tahlili 55
Norqobilova Zarifa Axatullayevna

Гендерная специфика опосредующей роли интернет-зависимости во взаимосвязи сравнения внешности и самооценки у студентов 59
Багдасарова Д. Л.

Globallaşuv şaroitida ijtimoiy himoya terminologiyasining transformatsiyasi va uni milliy termin şaklida takomillaştiriş muammolari 63
Elmirzayeva Maftuna Dösmurod qizi

Taom va ovqatlaniş leksikasining lingvomadaniy xususiyatlari (ingliz va özbek tillarida) 68
Qöyliyeva Guliza Alişer qizi

Okkazional frazeologik birliklarning qiyosiy tahlili ingliz va özbek tillarida 73
Fayzullayeva Malika Jamshid qizi

Pedagogik muloqot uslublarining maktabgaça yoşdagi bolalar biliş jarayonlariga ta'siri 78
Qodirova Malikaxon Kaxramonovna

Pedagogik oliy ta'limda xotin-qizlarning intellektual va kasbiy salohiyatini rivojlantirişda mentorlik texnologiyalarining imkoniyatlari 83
Yakubova Dinora Isakovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining ona tili ta'limini loyihalaş könikmasi: mazmuni va tarkibiy qismlari 89
Malikova Dilrabo Ravshan qizi

Oilaviy zöravonlikning ijtimoiy sabablari va psixologik oqibatlari 95
Dumarova Gulfira Kozimbekovna

Çiziqli tenglamalar sistemasini öqitişda fanlararo integratsiyaning didaktik imkoniyatlari 99
Bozorova O'g'iloy Hikmat qizi, Husanova Diyora Otabek qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Psixik kamol topişi vaqtinça töxtab qolgan bolalarga xos bölgan xususiyatlar va ular bilan korreksion işlar 104
Berdiyeva Lobar Norkabulovna

8-sinf biologiya darslarida "Ixtisoslaşgan hujayralar va özak hujayralar" mavzusini öqitişning ilmiy-metodik asoslari
Rahmanova Nargiza Turgunovna

Ingliz va özbek tillarida nominativ-ekspressiv frazeologizmlarning lingvo-kulturologik tadqiqi va ularni STEM ta'limi bilan integratsiyalaş imkoniyatlari 110
Bahromov Javoxir Rustam öğli

Musiqiy ta'lim yönalişi talabalarini öqitişda an'anaviy ijroçilik san'ati namunalarining örni 114
Dilşodjon Toşaliyev

Geografiya fanining zamonaviy öquv-metodik majmuasini takomillaştirişda xorijiy tajribalarning örni 117
Ismatov J. A.

Bölajak pedagoglarni öquvçilarda soğlom turmuş tarzini şakllantirişga örgatiş metodikasini takomillaştiriş... 123
Isokova Sevara Abdumannonovna

Kiçik maktab yoşidagi öquvçilarda tabiatni anglaş könikmalarini rivojlantirişning psixologik-pedagogik şartlari 129
Karimova Sevara Şaxriddin qizi

Ösmirlarning özini anglash va özini boshqarish könikmalarini rivojlantirishda öqituvchining kasbiy refleksiyasi 134
Qambarali Baxramoviç Djörayev

Bölajak öqituvçilarda emotsional intellekt va kasbiy refleksiyani şakllantirişda narrativ texnologiyalarning örni 139
Sadiyeva Şaxnoza Xusanovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ijtimoiy kollaboratsiyani yölga qöyishdagi xalqaro tajribalar (ota-ona va MTT hamkorligi misolida) 145
Tojimirzayeva Buzulayxo Maxammad qizi

Didaktik drama vositasida bölajak öqituvçilarda kasbiy refleksiya va pedagogik taktni şakllantiriş 149
Xolbayeva Dildora Azizovna

Ta'limda robototexnika va sun'iy intellektni joriy etişning pedagogik imkoniyatlari 155
Mahmudov Ilxom Baxrom öğli

Nostandart masalalarni trigonometrik usullar yordamida yeçiş 162
Mambetkarimov Bayniyaz Meyrmanoviç, Saparova Aynura Arslanbay qizi

Oila va ta'lim muassasasi hamkorligida talaba qizlarni mustaqil hayotga va oilaviy munosabatlarga tayyorlaş mexanizmlari 168
Vaxabova Nasiba Abdulxamidovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirişda raqamli texnologiyalardan foydalaniş 172
Hasanova Sitora Otabekovna

Teacher-Guided Artificial Intelligence for Diagnosing and Correcting Students' Mathematical Errors in Grades 5–9 177
Gasimov Emil Emin

Integratıv yondaşuv asosıda texnologıya fanını öqıtış metodık ta'mınotını takomıllaştırışnıng dıdaktık asosları 183
Andaqulova Farzona Xayrulla qizi

Team Point System and Student Engagement 189
Dilbar Khasanova

Tarbiyaçilar faoliyatidagi kasbiy çeklovlarni yengiş va ularning mahoratini oşiriş metodikasi 194
Umarova Sarvinoz Akbarovna

"Ilk qadam" dasturining kognitiv rivojlaniş sohasi böyiça natijalarini baholaş vositalarini işlab çiqiş va sinovdan ötkaziş 197
S. K. Mamadaliyeva

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'siri 200
L. E. Izaitullayeva, Mamedov Jahongir Azerovich

Профессионально ориентированное обучение русскому языку студентов-экономистов в вузах Узбекистана 207
Киличева Феруза Бешимовна

Sport turizmi faoliyatida motivatsiya, ijtimoiy faollik va kasbiy refleksiyani rivojlantiriş yöllari 212
Dustov Jonibek Amriddinoviç

Sun'iy intellekt orqali talabalarda tanqidiy fikrlaşni rivojlantirişning pedagogik imkoniyatlari 217
Sodiqova Dilfuza Ropijonovna

Bölajak pedagoglarda zöravonliksiz muloqot könikmalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlari 221
Sultanova Nilufar Raxmatullayevna

Методологические основы госпитальной педагогики как направления современной педагогической науки 227
Хакимова Гульшода Абдусаламовна, Чолокова Камилла Алексеевна

Maktabgaça ta'lim tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 233
Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Aliyeva Marjona Yusuf qizi

Maktabgaça yoşdagi bolalar ta'lim-tarbiyasini taşkil etişda kompleks faoliyatlarda tarbiyalaş tizimiga qöyilgan zamonaviy talablar 239
Nazarkulova Laylo Saidjon qizi

OILAVIY MUNOSABATLARNING ÖSMIRLARDA ÖZINI BAHOLAŞ VA ŞAXSIY MUSTAQILLIK ŞAKLLANIŞIGA TA'SIRI

L. E. Izaitullayeva
Angren universiteti, Pedagogika va psixologiya kafedrasi öqituvçisi

Mamedov Jahongir Azerovich
PP-101 guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada oilaviy munosabatlarning ösmirlik davrida şaxsning özini baholaşi va şaxsiy mustaqilligi şakllanişiga körsatadigan psixologik ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Ösmirlik davrida şaxsning öziga bölgan munosabati, individual imkoniyatlarini anglaş, ijtimoiy muhitda öz örnini topiş hamda mustaqil qaror qabul qiliş qobiliyatining rivojlanişida oilaviy muhitning ahamiyati yoritilgan.

Kalit sözlar: oila, oilaviy munosabatlar, ösmirlik davri, özini baholaş, şaxsiy mustaqillik, öz-özini anglaş, ota-ona tarbiyasi, psixologik muhit, emotsional qöllab-quvvatlaş, şaxs rivojlanişi, avtonomiya.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical analysis of the psychological impact of family relationships on the development of self-esteem and personal independence during adolescence. It highlights the significance of the family environment in shaping an adolescent's self-perception, understanding of their own individual capabilities, finding their place within the social environment, and developing the ability to make independent decisions.

Key words: family, family relationships, adolescence, self-esteem, personal independence, self-awareness, parental upbringing, psychological environment, emotional support, personality development, autonomy.

Аннотация: В данной статье представлен научно-теоретический анализ психологического влияния семейных отношений на формирование самооценки и личной независимости человека в подростковом возрасте. Подчеркивается важность семейной среды в развитии самовосприятия человека, понимания собственных возможностей, обретения своего места в социальной среде и способности принимать самостоятельные решения в подростковом возрасте.

Ключевые слова: семья, семейные отношения, подростковый возраст, самооценка, личная независимость, самосознание, воспитание детей, психологическая среда, эмоциональная поддержка, личностное развитие, автономия.

KIRIŞ

Bugungi globallaşuv va ijtimoiy özgarişlar şaroitida yoş avlodning har tomonlama barkamol, mustaqil fikrlaydigan, öz imkoniyatlarini töğri baholay oladigan hamda ijtimoiy hayotda faol iştirok etadigan şaxs sifatida şakllanişi muhim psixologik-pedagogik masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ösmirlik davri şaxs rivojlanişining öziga xos va mas'uliyatli bosqiçi bölib, uşbu davrda özini anglaş, öziga baho beriş, mustaqillikka intiliş hamda ijtimoiy munosabatlarni qayta anglaş jarayonlari faollaşadi.

Ösmirlik davrida bolaning psixologik dunyosida muayyan özgarişlar kuzatiladi. U özining taşqi körinişi, qobiliyatlari, xarakter xususiyatlari, ijtimoiy mavqei va kelajakdagi imkoniyatlari haqida kengroq fikrlay boşlaydi. Şu bilan birga, ota-onadan psixologik jihatdan nisbatan mustaqillaşiş, şaxsiy fikrini bildiriş, öz qaraşlarini asoslaş va mustaqil qaror qabul qiliş ehtiyoji ortib boradi.

Mazkur jarayonlarning samarali keçişi köp jihatdan ösmir yaşayotgan oilaviy muhitga boğliq. Çunki oila şaxsning dastlabki ijtimoiylaşuv makoni bölib, unda bola öziga, boşqalarga va atrof-muhitga nisbatan munosabatlarini şakllantiradi. Oiladagi mehr-muhabbat, özaro hurmat, işonç, samimiy muloqot va psixologik qöllab-quvvatlaş ösmirda ijobiy özini baholaşning rivojlanişiga xizmat qiladi.

Şu bilan birga, oilaviy munosabatlarda yuzaga kelişi mumkin bölgan ayrim kelişmovçiliklar, ortiqça talabçanlik, yetarli darajada e'tibor qaratilmasligi yoki psixologik noqulayliklar ösmirning öziga bölgan işonçi va mustaqil qaror qabul qiliş jarayoniga muayyan darajada ta'sir körsatişi mumkin.

Özbekiston Respublikasida yoş avlod tarbiyasi, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlaş, ota-onalarning farzand tarbiyasidagi mas'uliyatini oşiriş masalalariga alohida e'tibor qaratilayotgani mazkur mavzuning ijtimoiy va ilmiy ahamiyatini yanada oşiradi.

Tadqiqotning maqsadi – oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'sir etuvçi psixologik omillarini nazariy jihatdan örganiş hamda ilmiy asoslangan xulosalar işlab çiqiş.

Tadqiqotning vazifalari:

1. Ösmirlik davrining psixologik xususiyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qiliş.
2. Özini baholaş tuşunçasining psixologik mohiyatini yoritiş.
3. Şaxsiy mustaqillik şakllanişining asosiy mexanizmlarini aniqlaş.
4. Oilaviy munosabatlar va ota-onalik tarbiya uslublarining ösmir şaxsiga ta'sirini örganiş.
5. Oiladagi psixologik muhitning ösmirning öziga bölgan işonçi va mustaqil qaror qabul qiliş qobiliyatiga ta'sirini tahlil qiliş.
6. Ota-onalar va pedagoglar uçun amaliy psixologik tavsiyalar işlab çiqiş.

Tadqiqot obyekti – ösmirlik davrida şaxsning psixologik rivojlaniş jarayoni.
Tadqiqot predmeti – oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'sir etuvçi psixologik xususiyatlari.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Ösmirlik davrida şaxsning özini baholaşi va şaxsiy mustaqilligining şakllanişi psixologiya fanida keng örganilgan masalalardan biridir. Mazkur muammoning nazariy asoslari xorijiy va mahalliy olimlarning şaxs rivojlanişi, oilaviy munosabatlar, ota-onalik tarbiya uslublari hamda ösmirlik davrining psixologik xususiyatlariga bağişlangan ilmiy işlarida yoritilgan.

Xususan, E. Eriksonning psixososial rivojlaniş nazariyasida ösmirlik davri şaxsiy identiklikning şakllanişi va ijtimoiy rollarni anglaş bilan boğliq muhim bosqiç sifatida talqin etiladi. Olimning fikriça, uşbu davrda ösmir özining kimligi, jamiyatdagi örni va kelajakdagi maqsadlarini aniqlaşga intiladi. Bu jarayonda oilaviy munosabatlar şaxsning öziga bölgan işonçi va mustaqil qaror qabul qiliş qobiliyatining rivojlanişiga ta'sir körsatadi [1].

D. Baumrindning ota-onalik tarbiya uslublariga oid tadqiqotlarida oiladagi nazorat, talabçanlik va emotsional qöllab-quvvatlaşning bola xulq-atvori hamda şaxsiy rivojlanişiga ta'siri tahlil qilingan. Olim demokratik, avtoritar va liberal tarbiya uslublarining öziga xos xususiyatlarini körsatib, ota-onaning farzandga munosabati uning mustaqilligi va ijtimoiy moslaşuvida muhim ahamiyatga ega ekanligini asoslagan [2].

J. Bowlbyning boğlaniş nazariyasida bola va ota-ona örtasidagi emotsional yaqinlik, işonç va xavfsizlik hissining şaxs psixologik rivojlanişidagi örni yoritilgan. Mazkur nazariyaga köra, oiladagi barqaror va işonçli munosabatlar bolaning öziga bölgan ijobiy munosabati hamda atrofdagilar bilan soğlom ijtimoiy aloqalar örnatişi uçun muhim psixologik asos yaratadi [3].

E. Deci va R. Ryan tomonidan işlab çiqilgan özini özi belgilaş nazariyasida avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlik şaxsning asosiy psixologik ehtiyojlari sifatida körib çiqiladi. Uşbu yondaşuv ösmirning mustaqil qaror qabul qilişi, öz faoliyatini boşqarişi va içki motivatsiyasining rivojlanişida oilaviy muhitning ahamiyatini tuşuntirişga xizmat qiladi [4].

Mahalliy olimlardan E. Ğ. Ğoziyevning psixologiyaga oid ilmiy işlarida şaxsning yoş davrlariga xos psixologik xususiyatlari, özini anglaş jarayoni va individual rivojlaniş qonuniyatlari yoritilgan [5].

Z. T. Nişonovaning bolalar psixologiyasiga oid işlarida esa bola şaxsining şakllanişi, psixologik rivojlaniş bosqiçlari va tarbiyaviy muhitning ahamiyati örganilgan [7].

Şuningdek, J. Piagetning kognitiv rivojlaniş nazariyasi bolalarning tafakkuri va biliş jarayonlarining rivojlanişini tuşuntirişda muhim nazariy asos hisoblanadi [8].

L. S. Vigotskiyning bolalar psixologiyasiga oid qaraşlarida esa şaxs rivojlanişining ijtimoiy muhit va kattalar bilan özaro munosabatlarga boğliqligi yoritilgan [10].

Yuqoridagi ilmiy manbalar ösmirlik davrida özini baholaş, şaxsiy mustaqillik va oilaviy munosabatlarning ayrim jihatlarini nazariy asoslaş imkonini beradi. Mazkur tadqiqotning öziga xos jihati esa oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'sirini özaro boğliq psixologik jarayonlar sifatida kompleks tahlil qilişdan iborat. Bunda ota-onalik tarbiya uslublari, oiladagi emotsional muhit, psixologik qöllab-quvvatlaş, nazorat va erkinlik örtasidagi muvozanatning ösmir şaxsiy rivojlanişidagi örni umumlaştiriladi. Şu asosda ota-onalar, pedagoglar va amaliyotçi psixologlar uçun ilmiy asoslangan tavsiyalar işlab çiqiş nazarda tutiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot oilaviy munosabatlarning ösmir şaxsiga ta'sirini örganişga qaratilgan nazariy-tahliliy tadqiqot hisoblanadi. Tadqiqotning metodologik asosini rivojlaniş psixologiyasi, oila psixologiyasi, ijtimoiy psixologiya hamda şaxs rivojlanişiga oid ilmiy yondaşuvlar taşkil etadi.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Qiyosiy tahlil metodi.** Turli oilaviy tarbiya uslublarining ösmirlarning özini baholaşi va mustaqillik xususiyatlariga ta'siri qiyoslandi.
2. **Tizimli yondaşuv.** Oila, ota-ona va ösmir örtasidagi munosabatlar yagona psixologik tizim sifatida körib çiqildi.
3. **Umumlaştiriş metodi.** Ilmiy manbalarda keltirilgan natijalar umumlaştirilib, mavzuga oid nazariy xulosalar şakllantirildi.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asoslari sifatida quyidagi ilmiy yondaşuvlar muhim ahamiyatga ega:

1. E. Eriksonning psixososial rivojlaniş nazariyasi;
2. J. Boulbyning boğlaniş (attachment) nazariyasi;
3. D. Baumrindning ota-onalik tarbiya uslublari konsepsiyasi;
4. E. Deci va R. Ryanning özini özi belgilaş nazariyasi (Self-Determination Theory);
5. R. Rosenbergning özini baholaşga oid konseptual qaraşlari.

Mazkur yondaşuvlar oilaviy munosabatlarning ösmirning emotsional holati, özini anglaş jarayoni va mustaqil faoliyatiga ta'sirini kompleks örganiş imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ösmirlik davri, özini baholaş, şaxsiy mustaqillik va oilaviy munosabatlarga oid ilmiy adabiyotlar örganildi.

1. Ösmirlik davrining psixologik xususiyatlari

Ösmirlik davri inson hayotidagi muhim rivojlaniş bosqiçlaridan biri bölib, unda jismoniy, fiziologik, intellektual va psixologik özgarişlar yuz beradi. Uşbu davrda ösmirning öziga va atrofdagilarga munosabati özgarib, şaxsiy identifikatsiya va mustaqillikka intiliş kuçayadi.

E. Eriksonning psixososial rivojlaniş nazariyasiga köra, ösmirlik davrining asosiy psixologik vazifasi – identifikatsiyani şakllantiriş va rollar çalkaşuvini bartaraf etişdan iborat. Ösmir özining kimligini, jamiyatdagi örnini, qobiliyatlarini va hayotiy maqsadlarini anglaşga intiladi.

Uşbu jarayonda oilaning örni beqiyosdir. Ota-onaning ösmirga bölgan munosabati uning öz imkoniyatlariga işonişi, öz fikrini erkin ifodalaşi va kelajakdagi faoliyatiga munosabatini şakllantiradi.

Ösmirlik davrida quyidagi psixologik xususiyatlar yaqqol namoyon böladi:

- özini anglaş va öziga baho beriş ehtiyojining kuçayişi;
- mustaqil qaror qabul qilişga intiliş;
- şaxsiy fikr va qaraşlarning şakllanişi;
- tengdoşlar bilan muloqotning ahamiyati ortişi;
- ota-onaning talablariga nisbatan tanqidiy munosabatning kuçayişi;
- emotsional beqarorlik va sezgirlikning namoyon bölişi;
- şaxsiy hudud va erkinlikka ehtiyojning ortişi.

Şu sababli ösmirlik davrida ota-onalar tomonidan qöllaniladigan tarbiya usullari bolaning psixologik ehtiyojlariga mos bölişi zarur.

2. Ösmirlarda özini baholaşning şakllanişida oilaviy munosabatlarning örni

Özini baholaş – şaxsning öz qobiliyatlari, imkoniyatlari, xulq-atvori, ijtimoiy mavqei va şaxsiy fazilatlariga nisbatan şakllangan munosabatlari majmuasidir.

Özini baholaş şaxsning psixologik rivojlanişida muhim ahamiyat kasb etadi. U insonning öziga bölgan işonçi, faoliyatga kirişişi, qiyinçiliklarni yengib ötişi va boşqa insonlar bilan munosabat örnatişiga ta'sir körsatadi.

Ösmirlik davrida özini baholaş taşqi baholarga nisbatan sezgir böladi. Ayniqsa, ota-onaning fikri, maqtovi, tanqidi va munosabati ösmirning özi haqidagi tasavvurlarini şakllantirişda muhim örin egallaydi.

Oilada ösmirning şaxsiy fazilatlari e'tirof etilsa, yutuqlari rağbatlantirilsa va kamçiliklari kamsitmasdan tuşuntirilsa, unda ijobiy özini baholaş rivojlanişi uçun qulay şaroit yaratiladi.

Aksinça, farzandni doimiy ravişda boşqa bolalar bilan taqqoslaş, uning fikrini mensimaslik, xatolarini keskin tanqid qiliş va şaxsiyatini kamsitiş salbiy özini baholaşning şakllanişiga sabab bölişi mumkin.

2025-yilda e'lon qilingan meta-tahlilda 53 ta tadqiqot va 74 ta mustaqil tanlanma natijalari umumlaştirilgan. Unda ota-onaning qöllab-quvvatlaşi va demokratik nazorat ösmirlarning özini baholaşi bilan ijobiy, psixologik nazorat esa salbiy boğliqlikka ega ekanligi aniqlangan.

Bu natijalar oilaviy munosabatlarning ösmirning öziga bölgan munosabatini şakllantirişdagi ahamiyatini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

3. Oilaviy tarbiya uslublarining ösmirlar şaxsiy rivojlanişiga ta'siri

Oiladagi tarbiya uslubi ösmirning psixologik xususiyatlari, özini baholaşi va mustaqillik darajasiga ta'sir etuvçi muhim omillardan biridir.

D. Baumrind tomonidan işlab çiqilgan ota-onalik tarbiya uslublari konsepsiyasiga köra, oilaviy tarbiyaning bir neçta asosiy körinişlari mavjud.

1. Demokratik tarbiya uslubi.

Uşbu uslubda ota-onalar farzandining şaxsiy fikrini hurmat qiladi, uning ehtiyojlarini inobatga oladi, mustaqil qaror qabul qilişiga imkon beradi va şu bilan birga oqilona talablar qöyadi.

Demokratik oilaviy muhitda ösmir:

- öziga nisbatan ijobiy munosabat şakllantiradi;
- mustaqil fikrlaşga örganadi;
- öz qarorlari uçun javobgarlikni his qiladi;
- muammolarni mustaqil hal etişga intiladi;
- ota-onaga nisbatan işonç va hurmatni saqlaydi.

2. Avtoritar tarbiya uslubi.

Avtoritar oilalarda qat'iy talablar, yuqori darajadagi nazorat va buyruqbozlik ustuvor böladi. Farzandning şaxsiy fikri köpinça yetarliça inobatga olinmaydi.

Bunday muhitda ayrim ösmirlarda öz fikrini erkin ifodalaşdan qörqiş, taşqi baholarga haddan taşqari boğliqlik va mustaqil qaror qabul qilişda ikkilaniş kuzatilişi mumkin.

3. Liberal yoki haddan taşqari erkin tarbiya uslubi.

Uşbu uslubda ota-onalar farzandiga keng erkinlik beradi, biroq talab va çegaralarni belgilaş yetarli bölmasligi mumkin.

Natijada ayrim ösmirlarda öz xatti-harakatlarini nazorat qiliş, mas'uliyatni his etiş va belgilangan qoidalarga rioya qiliş bilan boğliq qiyinçiliklar yuzaga kelişi ehtimoli mavjud.

4. Befarq tarbiya uslubi.

Befarq oilaviy muhitda ota-onaning farzand hayotiga qiziqişi, emotsional qöllab-quvvatlaşi va nazorati yetarli bölmaydi.

Bunday munosabat ösmirda yolğizlik hissi, öziga işonçsizlik, emotsional beqarorlik va ijtimoiy moslaşuvdagi qiyinçiliklarni yuzaga keltirişi mumkin.

Umuman olganda, ösmir şaxsining soğlom rivojlanişi uçun mehr-muhabbat, oqilona nazorat, izçil talabçanlik va mustaqillikni qöllab-quvvatlaş örtasidagi muvozanat muhim hisoblanadi.

4. Şaxsiy mustaqillikning şakllanişida oilaviy munosabatlarning ahamiyati

Şaxsiy mustaqillik – insonning öz fikriga ega bölişi, mustaqil qaror qabul qilişi, öz faoliyatini rejalaştirişi va xatti-harakatlari uçun javobgarlikni öz zimmasiga olişi bilan tavsiflanadigan psixologik xususiyatdir.

Ösmirlik davrida mustaqillik ehtiyoji tabiiy ravişda ortadi. Ösmir ota-onaning doimiy nazoratidan çiqişga, öz qaraşlarini şakllantirişga va hayotiy masalalarda mustaqil iştirok etişga intiladi.

Biroq mustaqillik ota-onadan butunlay ajraliş yoki oilaviy qoidalarga qarşi çiqiş degani emas. Aksinça, u öz fikriga ega bölgan holda yaqin insonlar bilan soğlom munosabatlarni saqlaş, öz qarorlari uçun javobgarlikni his etiş qobiliyatidir.

E. Deci va R. Ryan tomonidan işlab çiqilgan özini özi belgilaş nazariyasida avtonomiya insonning asosiy psixologik ehtiyojlaridan biri sifatida qaraladi. Uşbu nazariyaga köra, şaxsning içki motivatsiyasi va psixologik farovonligi avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlik ehtiyojlarining qondirilişi bilan boğliq.

Ota-onalar ösmirning mustaqilligini quyidagi yöllar orqali rivojlantirişlari mumkin:

- kundalik hayotga oid qarorlarni mustaqil qabul qilişiga imkon beriş;
- öz fikrini erkin ifodalaşini rağbatlantiriş;
- şaxsiy qiziqişlari va maqsadlarini qöllab-quvvatlaş;
- xatolarni rivojlaniş va tajriba orttiriş imkoniyati sifatida qabul qiliş;
- yoşiga mos mas'uliyat va vazifalarni topşiriş;
- qarorlarining oqibatlarini tuşunişga yordam beriş.

Demak, ota-onaning farzandga işonç bildirişi, uning fikrini tinglaşi va mustaqil qarorlariga imkon yaratişi ösmirning şaxsiy rivojlanişi uçun muhim psixologik şaroit hisoblanadi.

5. Oiladagi emotsional muhit va ösmirning özіga bölgan işonçi

Oiladagi emotsional muhit ösmirning ruhiy holati, özini anglaş jarayoni va ijtimoiy xulq-atvoriga bevosita ta'sir körsatuvçi omillardan biridir.

Oilada samimiy muloqot, özaro hurmat, mehr-muhabbat va psixologik xavfsizlik mavjud bölsa, ösmir öz muammolarini ota-onasi bilan bemalol muhokama qila oladi. Bu esa unda özіga işonç, emotsional barqarorlik va ijtimoiy faollikning rivojlanişiga yordam beradi.

Oiladagi emotsional muhitning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:

1. **Emotsional yaqinlik** – ota-ona va farzand örtasidagi samimiylik va mehr-muhabbat.
2. **Özaro işonç** – ösmirning fikrlari va keçinmalariga hurmat bilan munosabatda böliş.
3. **Psixologik xavfsizlik** – öz fikrini qörqmasdan ifodalaş imkoniyati.
4. **Qöllab-quvvatlaş** – muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik holatlarida farzandga yordam beriş.
5. **Muloqot madaniyati** – nizolarni haqorat va bosimsiz, konstruktiv yöl bilan hal qiliş.

Şunday qilib, oilada şakllangan ijobiy emotsional muhit ösmirning özіga bölgan işonçini mustahkamlaş va mustaqil şaxs sifatida rivojlanişiga yordam beradi.

Tahlil qilingan ilmiy nazariyalar va empirik tadqiqotlar oilaviy munosabatlar ösmirning özini baholaşi va şaxsiy mustaqilligi şakllanişida muhim örin tutişini körsatadi.

Birinçidan, oiladagi emotsional qöllab-quvvatlaş ösmirning özіga bölgan munosabatini şakllantiruvçi muhim omildir. Ota-onaning farzandga nisbatan samimiyligi, uning şaxsiy xususiyatlarini qabul qilişi va yutuqlarini e'tirof etişi özini qadrlaş hissini rivojlantiradi.

Ikkinçidan, ösmirning mustaqillikka intilişi ota-onalar tomonidan töğri tuşunilişi lozim. Ba'zan ota-onalar farzandning mustaqil fikr bildirişini itoatsizlik yoki hurmatsizlik sifatida qabul qiladilar. Aslida esa bu holat şaxsiy identiklik va avtonomiyaning şakllaniş jarayonidagi tabiiy ehtiyojlardan biridir.

Uçinçidan, oiladagi nazoratning mazmuni va şakli muhim ahamiyatga ega. Ösmir hayotiga qiziqiş bildiriş, uning xavfsizligini ta'minlaş va faoliyatini kuzatib boriş bilan psixologik bosim ötkaziş örtasida jiddiy farq mavjud. Oqilona xulq-atvor nazorati ösmirning xavfsizligi va mas'uliyatini rivojlantirişga xizmat qilişi mumkin. Biroq tahdid, aybdorlik hissini uyğotiş, şaxsiyatni kamsitiş va haddan taşqari aralaşiş uning psixologik rivojlanişiga salbiy ta'sir körsatişi ehtimoli mavjud.

Törtinçidan, özini baholaş va şaxsiy mustaqillik özaro boğliq psixologik jarayonlardir. Öz imkoniyatlarini töğri baholaydigan ösmir köpinça mustaqil faoliyatga faolroq kirişadi. Mustaqil qarorlar qabul qiliş va ularning natijalarini tahlil qiliş esa özіga bölgan işonçning mustahkamlanişiga yordam beradi.

Tahlil natijasida quyidagi nazariy boğliqlikni ajratiş mumkin:

Ijobiy oilaviy munosabatlar → emotsional xavfsizlik → ijobiy özini baholaş → mustaqil qaror qabul qiliş → şaxsiy mas'uliyat va ijtimoiy yetuklik.

Mazkur ketma-ketlik oilaviy muhit va ösmir şaxsining rivojlanişi örtasidagi nazariy munosabatni ifodalaydi. Uni barça ösmirlar uçun bir xil keçadigan qat'iy sababiy qonuniyat sifatida talqin qiliş mumkin emas.

Şuningdek, ösmirning şaxsiy rivojlanişiga oiladan taşqari maktab muhiti, tengdoşlar, ijtimoiy tarmoqlar, individual temperament va madaniy qadriyatlar ham ta'sir körsatadi. Şu sababli oilaviy munosabatlarning ta'sirini kompleks yondaşuv asosida örganiş maqsadga muvofiqdir.

6. Ösmirlarda ijobiy özini baholaş va mustaqillikni rivojlantiriş böyiça tavsiyalar

Tadqiqotning nazariy tahlili asosida ota-onalar, pedagoglar va amaliyotçi psixologlar uçun quyidagi tavsiyalar işlab çiqildi:

Ota-onalar uçun:

1. Farzand bilan muntazam ravişda samimiy suhbatlar taşkil etiş.
2. Uning şaxsiy fikri va qiziqişlarini hurmat qiliş.
3. Boşqa bolalar bilan taqqoslaşdan voz keçiş.
4. Tanqid qilişda şaxsiyatini emas, xatti-harakatini baholaş.
5. Mustaqil qaror qabul qilişi uçun yoşiga mos imkoniyat yaratiş.
6. Oilaviy masalalarni muhokama qilişda ösmirning fikrini inobatga oliş.
7. Uning yutuqlari bilan bir qatorda sa'y-harakatlarini ham qadrlaş.

Pedagoglar uçun:

1. Öquvçilarning individual psixologik xususiyatlarini hisobga oliş.
2. Mustaqil fikrlaş va ijodiy faoliyatni rağbatlantiriş.
3. Öquvçilarda özига işonçni rivojlantiruvçi maşğulotlar taşkil etiş.
4. Oilaviy muhitning öquvçi xulq-atvoriga ta'sirini hisobga oliş.
5. Ota-onalar bilan hamkorlikda psixologik-ma'rifiy tadbirlar ötkaziş.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ösmirlik davrida şaxsning özini anglaş, individual imkoniyatlarini baholaş, mustaqil qaror qabul qiliş hamda ijtimoiy munosabatlarda öz örnini topiş jarayonlari bosqiçma-bosqiç rivojlanib boradi. Mazkur jarayonlarning samarali keçişida oiladagi psixologik muhit, özaro munosabatlar va emotsional qöllab-quvvatlaş muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot doirasida örganilgan ilmiy-nazariy manbalarni umumlaştiriş asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Oiladagi mehr-muhabbat, özaro hurmat va emotsional qöllab-quvvatlaş ösmirda ijobiy özini baholaşning şakllanişi uçun qulay psixologik şaroit yaratadi.
2. Ota-onaning demokratik tarbiya uslubi, farzandning şaxsiy fikrini hurmat qilişi va individual xususiyatlarini hisobga olişi ösmirning mustaqillikka intilişini qöllab-quvvatlaşga xizmat qiladi.
3. Oilaviy munosabatlarda yuzaga kelişi mumkin bölgan ortiqça talabçanlik, keskin tanqid, yetarli darajada özaro tuşunişning mavjud emasligi va ayrim kelişmovçiliklar ösmirning özига bölgan işonçi hamda mustaqil faoliyatiga muayyan darajada ta'sir körsatişi mumkin.
4. Ösmirga yoşiga mos ravishda mustaqil qaror qabul qiliş imkoniyatini yaratiş, uning mas'uliyat hissini rivojlantiriş va faoliyatini qöllab-quvvatlaş şaxsiy avtonomiyaning bosqiçma-bosqiç şakllanişiga yordam beradi.
5. Özini baholaş va şaxsiy mustaqillik özaro boğliq hamda bir-birini töldiruvçi psixologik xususiyatlar bölib, ularning rivojlanişida oilaviy munosabatlar muhim ahamiyatga ega.
6. Ösmir şaxsining har tomonlama rivojlanişi uçun oilada nazorat va erkinlik, talabçanlik va mehr-muhabbat, mustaqillik va mas'uliyat örtasidagi muvozanatni saqlaş maqsadga muvofiqdir.

Umuman olganda, oiladagi ijobiy psixologik muhit ösmirning öz imkoniyatlariga işonadigan, mustaqil fikrlaydigan, qarorlari uçun mas'uliyatni his etadigan va ijtimoiy hayotda faol iştirok etishga intiladigan şaxs sifatida şakllanişiga yordam beradi.

Şu bois ota-onalar, pedagoglar va psixologlarning özaro hamkorligini rivojlantiriş, ösmirlarning yoş va individual psixologik xususiyatlarini inobatga oliş, ularning şaxsiy fikri, qiziqişlari va mustaqillikka bölgan ehtiyojlarini qöllab-quvvatlaşga yönaltirilgan tarbiyaviy muhitni yaratib boriş maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Erikson, E. H. (1968). Identity: Youth and Crisis. New York: W. W. Norton & Company.
2. Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. Child Development, 37(4), 887–907.
3. Bowlby, J. (1988). A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development. New York: Basic Books.
4. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. Psychological Inquiry, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
5. Ğoziyev, E. Ğ. (2010). Psixologiya (psixologiya vozrastnix periodov). Taşkent: "Öqituvçi".
6. Ivanova, N. V. (2015). Psixologiya vzaimootnosheniy v seme. Moskva: Progress.
7. Nişonova, Z. T. (2014). Detskaya psixologiya i metodika yeyo prepodavaniya. Taşkent: Izdatelstvo Natsionalnoy biblioteki Uzbekistana imeni Alişera Navoi.
8. Piaget, J. (1952). The Origins of Intelligence in Children. International Universities Press.
9. Soğinov, N. S. (2005). Psixologiya semi. Taşkent: Fan.
10. Vigotskiy, L. S. (1984). Voprosi detskoy psixologii. Moskva: Pedagogika.

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(2)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.